

Nota van Antwoord aangaande de zienswijzen die ingediend zijn op het gewijzigde ontwerpbesluit ontheffing Wet Natuurbescherming inzake het Beter Benutten van de Bestaande 380 kV-hoogspanningsverbinding Ens-Zwolle

1. Inleiding

De huidige capaciteit van de hoogspanningsverbinding tussen Ens-Zwolle is niet meer toereikend. In Nederland wordt steeds meer elektriciteit verbruikt. Bovendien ontstaan er als gevolg van de toename van zonne-energie en windenergie ook meer pieken in het elektriciteitstransport. TenneT, de beheerder van het landelijk hoogspanningsnet, werkt aan de vergroting van de transportcapaciteit van 3 naar 4 kA (kiloampère), door het vervangen van de geleiders. Dit wordt gecombineerd met groot onderhoud aan de masten van de verbinding (waar nodig vervangen van staalprofielen, bouten en moeren en schilderwerk).

Op de besluitvorming over het project is de rijkscoördinatieprocedure van toepassing. Dit betekent dat alle besluiten die voor het project nodig zijn, worden voorbereid in één gecoördineerde procedure door het Ministerie van Economische Zaken en Klimaat.

Van 14 april tot en met 25 mei 2023 heeft het ontwerp wijzigingsbesluit 'ontheffing soortenbescherming, Wet Natuurbescherming' ter inzage gelegen voor het project Beter Benutten 380 kV Ens – Zwolle. Het eerder gepubliceerde besluit is gedeeltelijk gewijzigd omdat er nieuwe beschermde diersoorten aangetroffen zijn. Een ieder kon naar aanleiding van het ontwerpbesluit een zienswijze indienen. Op dit ontwerpbesluit zijn 3 zienswijzen binnen gekomen. De volledige (geanonimiseerde) zienswijzen zijn opgenomen in de zienswijzenbundel.

In paragraaf 2 is de inhoudelijke samenvatting van de zienswijzen opgenomen en de beantwoording.

2. Reactie op zienswijzen

Nr.	Samenvatting zienswijze	Beantwoording	Effect op ontheffing
202301314	Indiener ziet graag dat hoogspanningsleidingen voorzien worden van middelen om vogelaanvaringen te voorkomen. Per jaar komen miljoenen vogels in aanraking met hoogspanningsleidingen, wat tot grote aantallen slachtoffers leidt. Voorzieningen zoals varkenskrullen en vogelflappen kunnen het aantal slachtoffers verminderen. Zeker wanneer trajecten liggen in gevoelige zones. Zo doorsnijdt het traject Ens-Zwolle onder meer het Natura2000 gebied Zwarte Meer, dat voor veel vogels van belang is. En is West Overijssel tevens over de hele zone op de Sovonkaarten aangemerkt als zeer risicovol voor vogels i.v.m. vogeltrek. Hier vindt veel vogeltrek plaats. Ook is een groot deel van de omgeving van het	<p>De ontheffing ziet enkel op de verbodsbepalingen vanuit de Wet Natuurbescherming t.a.v. de in het besluit genoemde jaarrond beschermde nesten. De zienswijze heeft hier geen betrekking op.</p> <p>In antwoord op de zienswijze kan worden medegedeeld dat conform het in 2021 gewijzigde beleid van TenneT bij nieuwe en het vernieuwen van bovengrondse hoogspanningsverbindingen varkenskrullen altijd worden toegepast. Ook de verbinding 380 kV Ens-Zwolle zal daarom in zijn geheel van varkenskrullen worden voorzien.</p>	Geen effect

	<p>overige traject van groot belang voor vogels in de broedperiode en daarbuiten.</p> <p>Indiener vraagt of de werkzaamheden gecombineerd kunnen worden met het aanbrengen van voorzieningen om vogelaanvaringen te voorkomen. Het gaat dan onder meer om het aanbrengen van functionerende varkenskrullen en vogelflappen. Het eventueel aanbrengen van hoodies is in weidevogelgebieden of andere open (water-)gebieden niet wenselijk i.v.m. de aantrekkende werking op roofvogels, die de hoodies als uitzichtpunt kunnen gebruiken.</p>	<p>Het toepassen van 'hoodies' is niet aan de orde. Deze worden bij hoogspanningsverbindingen van TenneT niet toegepast.</p>	
202301304	<p>In een van de hoogspanningsmasten vlakbij het Zwarte Meer, op Kampereiland, vlak bij de Stikkenpolderweg, broedt een zeearend.</p> <p>In de bijlage staan de gebruikte nesten in 2021 en 2022. De gegevens zijn niet meer actueel.</p>	<p>Het nest van de zeearend is bekend bij TenneT. In samenspraak met en op advisering van de werkgroep Zeearend is de planning van de werkzaamheden ingrijpend aangepast. De werkzaamheden in de betreffende mast zullen plaatsvinden conform een werkprotocol in de periode dat de zeearenden geen gebruik maken van het nest. Het nest zal hierbij volledig behouden blijven. De werkzaamheden worden onder toezicht van een ecooloog uitgevoerd. Overtreding van de Wet Natuurbescherming wordt hiermee voorkomen.</p> <p>Omdat geen sprake is van overtreding van de Wet Natuurbescherming maakt het nest van de zeearend geen onderdeel uit van de ontheffingsaanvraag. Dit is ook besproken met de vergunningverlenende instantie (de Rijksdienst voor Ondernemend Nederland, als vertegenwoordiger van de minister van LNV).</p> <p>Wat de gegevens uit 2021 en 2022 betreft: een ontheffingsaanvraag wordt door TenneT gedaan op basis van de op het moment van aanvraag bekende en meest recente gegevens. Op grond daarvan zijn de gegevens uit 2021 en 2022 ingediend.</p> <p>Gelet op de doorlooptijd van onderzoeken en de procedure voor een ontheffing is het mogelijk dat er na verkrijgen van de ontheffing wijzigingen optreden. De ontheffing</p>	Geen effect

		voorziet hierin door bijvoorbeeld voorschriften. De werkzaamheden worden bovendien uitgevoerd onder toezicht van een ecooloog.	
202301287	<p>Zeearend In de ontheffingaanvraag staat aangegeven dat sprake is van een zeearendnest in mast 12. Uit de stukken is niet op te maken hoe met dit nest zal worden omgegaan en/of er sprake zal zijn van mogelijke vernieling/verstoring. De vraag is waarom hiervoor geen ontheffing wordt aangevraagd?</p> <p>Voorzieningen vogelaanvaringen Indiener leest dat in de aanvraag van de ontheffing wordt aangegeven dat varkenskrullen worden aangebracht. Niet gespecificeerd is om welk type het daarbij gaat en wat de functionaliteit is. Indiener heeft meegekregen dat Tennet op andere locaties krullen gebruikt die veel te klein zijn en nauwelijks opvallen. Indiener vindt het van belang dat er functionerende varkenskrullen worden gebruikt. Daarnaast kunnen ook andere middelen worden aangebracht: fireflies (vogelflappen) en birdmarks.</p> <p>In het Oostvaardersplassengebied voert Tennet in samenwerking met Staatsbosbeheer een proef uit met vogelflappen. Dit n.a.v. het tegenvallende resultaat van varkenskrullen aldaar. De eerste bevindingen zouden vorig jaar mei bekend zijn. Indiener is benieuwd naar wat de bevindingen zijn en op welke manier de resultaten hiervan worden meegenomen bij nieuwe werkzaamheden, zoals op het traject Ens-Zwolle.</p>	<p>Zeearend T.a.v. de vraag betreffende de zeearend wordt verwezen naar de beantwoording van de zienswijze 202301304.</p> <p>Voorzieningen vogelaanvaringen De ontheffing ziet enkel op de verbodsbepalingen vanuit de Wet Natuurbescherming t.a.v. de in het besluit genoemde jaarrond beschermde nesten. De in de zienswijze gestelde vragen en opmerkingen hebben hier geen betrekking op.</p> <p>In antwoord op de zienswijze kan echter worden medegedeeld dat conform het in 2021 gewijzigde beleid van TenneT bij nieuwe en het vernieuwen van bovengrondse hoogspanningsverbindingen varkenskrullen altijd worden toegepast. Ook de verbinding 380 kV Ens-Zwolle zal daarom in zijn geheel van varkenskrullen worden voorzien. Welk type krullen specifiek worden toegepast is nog niet bekend.</p> <p>Onderzoek naar andere typen draadmarkeringen is in uitvoering. Tot op heden heeft dit nog niet tot aanpassingen geleid.</p>	Geen effect